

Excavacions arqueològiques a l'església de Santa Maria de Veciana (Anoia)

EDUARD ARBÓS I VILA (PRÒLEG, DPC)

INTRODUCCIÓ

Al febrer de 1999 es va fer el seguiment arqueològic de les obres de restauració de l'església de Santa Maria de Veciana, encarregades per l'INCASOL i el Departament de Cultura. Es van documentar totes les restes arqueològiques aparegudes en aixecar el paviment de l'església, per tal de reposar-ne un de nou, i durant la realització del seguiment d'un drenatge perimetral de l'església, es van localitzar a la cara nord de l'edifici unes estructures. Arran d'aquesta troballa es va obrir una superfície més gran, per tal de delimitar les restes arqueològiques, amb la finalitat de poder construir el drenatge. A mesura que es va anar obrint més superfície va anar apareixent un conjunt de restes arqueològiques de força entitat que finalment van impedir de fer les obres de drenatge, tal com eren previstes, per tal de no malmetre les restes.

Santa Maria de Veciana és a uns 500 metres de la població que porta aquest mateix topònim. Aquest jaciment està situat dins el municipi de Veciana (38,89 quilòmetres quadrats i 163 hectàrees), més concretament a la petita vall tributària de la vall de la Riera Gran o de l'Anoia (Mapa 35-15 (319). Situació: 31TCG738133). Aquest municipi¹ es troba al nord-est de la comarca de l'Anoia, situat entre els altiplans de Calaf i de la Segarra, i els vessants on neix el riu Anoia. Per arribar-hi cal agafar la carretera N-II de Barcelona a Lleida fins a Jorba, allí ens hem de desviar per la comarcal 1412 fins a Copons, on agafarem la carretera BV-1005. A un quilòmetre, a peu de carretera trobarem l'església de Santa Maria de Veciana; el jaciment és just al costat de l'església (figura 1).

1. Per obtenir més informació sobre el municipi de Veciana consulteu: *Gran geografia comarcal de Catalunya*. Vol.5. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana, 1984, pàg. 449-453.

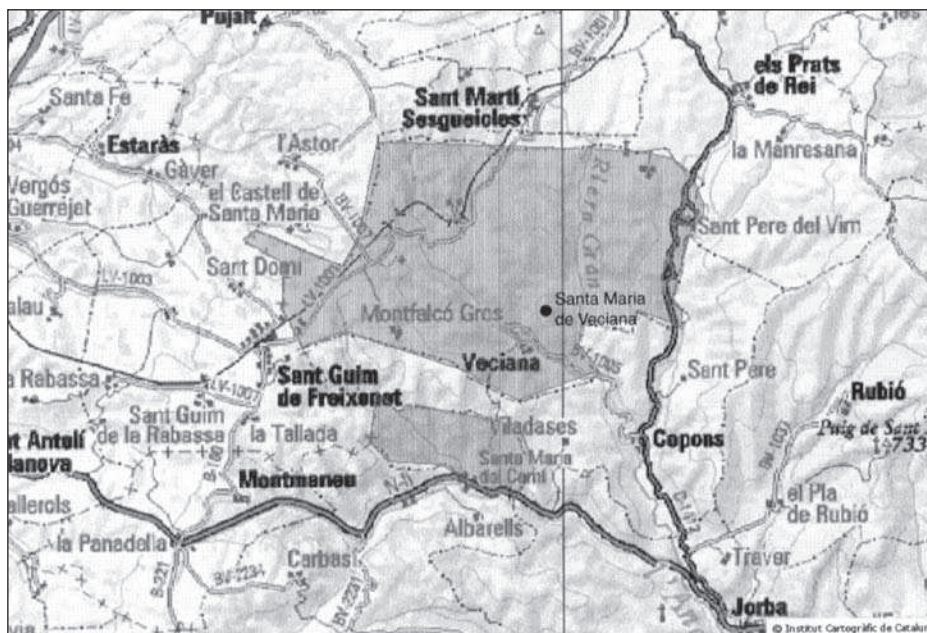

Figura 1. Mapa de situació de Santa Maria de Veciana i els altres jaciments antics del municipi ².

HISTORIA I ANTECEDENTS DE VECIANA

Coromines, en el seu llibre *Onomasticon Cataloniae*³ ens diu que, etimològicament parlant, Veciana és un abreujament de Villa Vettiana, masia d'un romà anomenat Vettius; aquest nom és molt freqüent en les inscripcions renanes⁴ (sobretot del Baix Rin, també a Bonn i a Metz), i se'l considera un nom de personatges provinents d'Itàlia.

El nom Vettius també és freqüent a la part sud de la península (Mèrida, Ciutat Real, Herrera de Pisuerga...)⁵. Això ens indica que el personatge devia haver vingut de fora de Catalunya ja que fins al moment no s'ha trobat a Catalunya cap inscripció amb el nom de Vettius, tot i que a uns tres quilòmetres de Veciana, més concretament a Prats del Rei, es van trobar dues inscripcions romanes; una referida a Caio VIBIO (entre els segles I i II dC) i una altra referida a Caius VIBIUS LATRO.⁶

2. Mapa tret de l'Institut de Cartografia de Catalunya.

3. COROMINES, J. (1997) *Onomasticon Cataloniae*. Vol. 7. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, pàg. 449.

4. Algunes d'aquestes inscripcions es poden consultar a DESSAU, H. (1979) *Inscriptiones Latinae Selectae*, Vol. 1-2-3. Chicago: Editorial Ares.

5. Aquestes inscripcions estan recollides a ABASCAL PALAZÓN, J. M. (1994) *Los nombres personales en las inscripciones latinas de Hispania*. Murcia, pàg.246 (Anejos de Antigüedad y Cristianismo; II).

6. Aquestes dues inscripcions estan recollides com a núm. 19 i núm. 22 en el llibre de FABRE, G.; MAYER, M.; RODA, I. (1984) *Inscriptions romaines de Catalogne, n°1, Barcelone*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, pàg. 53 a 62.

A part d'aquesta informació basada en el topònim i en les inscripcions, també s'han trobat al municipi diverses restes arqueològiques anteriors al segle VIII dC (les quals no estan publicades, però que es poden consultar a la Carta arqueològica de Catalunya) que corresponen a un tram d'una via romana a Sant Pere Desvim;⁷ a un jaciment que és de l'Alt Imperi (segles I i II dC) i també hi ha indicis d'una fase de poblament al segle IV dC.⁸ (Figura 1)

En època medieval, quan es va encetar el segle X els comtats catalans s'estenien des del riu Llobregat, resseguint el Cardener dirigint-se cap a la Serra d'Ares i el congost de Collegats. Aquest eix marcarà la frontera entre la Catalunya comtal i els dominis musulmans. En aquesta època la dinàmica interna dels comtats catalans experimenta un augment del pes de l'aristocràcia i alhora es produeix un enfortiment del poder musulmà amb la creació del califat el 929. Entre ambdues zones hi havia una franja fronterera, una terra de ningú, dins la qual s'inseria l'Anoia.⁹ Durant la relativa estabilitat de principis del segle X els comtes catalans procuren afavorir l'establiment de pagesos en aquesta franja fronterera tot engegant una repoblació de la zona. En realitat el pes d'aquesta repoblació el duu una aristocràcia que cada vegada va assumint més quotes de poder que comporten un progressiu afebliment del poder comtal, amb la consegüent fragmentació que caracteritzarà el feudalisme. En aquesta repoblació participen els comtes, grans famílies nobiliàries, grans senyors eclesiàstics i grans monestirs. La repoblació es fa mitjançant els castells termenats.¹⁰ Superats aquests, vers el primer quart del segle XI es culmina la repoblació de tota la comarca. És ara quan toca estructurar tota la zona mitjançant la delimitació de la jurisdicció dels diferents senyors que hi van actuar, al mateix temps que s'ha de consolidar l'establiment i la rompuda dels espais agrícoles i els règims de tinença i explotació de la terra.

La repoblació, doncs, no ha estat una acció unitària, d'aquí que l'Anoia no presenti unitat com a comarca i que se'n diferenciïn tres zones: l'Anoia segarrenca, la Conca d'Òdena i l'Anoia penedesenca. A banda dels diferents trets geogràfics de cadascuna, l'acció repobladora provocarà que aquestes zones, *grosso modo*, s'identifiquin amb tres entitats territorials diferents. Els castells de la zona meridional formaran part del comtat de Barcelona que ocuparà 325 quilòmetres quadrats i que encabeix els actuals termes de Masquefa, el Bruc, Pierola, Piera, Cabrera, Capellades, la Pobla de Claramunt, la Torre de Claramunt, Vilanova del Camí, Carme, Orpí, Santa Maria de Miralles i la Llacuna; a la zona central i septentrional es vincularan al comtat de Manresa que era una marca del comtat d'Osona de 500 quilòmetres

7. Per tenir-ne més informació, consulteu l'inventari de la Carta Arqueològica de Catalunya.

8. Per tenir-ne més informació, consulteu el número d'inventari 05.33.02 de la Carta Arqueològica de Catalunya.

9. Sobre l'estructura de l'Anoia, vegeu SABATÉ, Flocel (1992) «Estructura socio-econòmica de l'Anoia. Segles X-XIII». A: *Acta Medievalia*, núm. 13., Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, 1992, pàg. 175 a 238.

10. Castells que funcionen com a nucli rector d'un terme al qual en alguns casos donen nom i sobre el qual exerceixen la jurisdicció, alhora que exerceixen funcions defensives especialment quan s'enceten, a finals del segle X - principis de l'XI les ràtzies d'Almansur primer i després d'Abd-Malik.

quadrats mentre que l'extrem nord-occidental restarà sota domini del comtat de Berga que també era una marca, però, del comtat de Cerdanya que només ocupava 40 quilòmetres quadrats compresos entre Castellfollit de Riubregós i Pujalt, i que poc a poc, es veurà comprimida per l'expansió dels comtats de Manresa i Urgell.¹¹

Veciana, doncs, s'insereix dins l'àrea del comtat d'Osona – Manresa. La historiografia tradicional presenta les actuals terres de l'Anoia com a frontera entre ambdues realitats, insistint en una línia fronterera de nord a sud basada en els castells de Calaf, Veciana, Jorba, Òdena, Tous, Orpí, Carme i Masquefa. De ser acceptada aquesta teoria, el caire fronterer de l'Anoia quedaria encara més reforçat, tot matissant l'escassa importància d'aquesta àrea, ja que en cap moment no és un obstacle per a la seva repoblació.¹² Segons aquesta hipòtesi, Veciana formaria part de la xarxa defensiva musulmana.

El nom del castell serà el que adoptarà el municipi naixent que sorgirà entorn d'aquest. Aquest castell, a l'època medieval, englobava els castells de Miralles, Montfalcó i Segur amb les seves parròquies respectives i les entitats menors de Santa Maria del Camí, Castellnou del Camí, Durban, Vilamajor, Sant Pere Desvim, Rubiola, Balsareny de Segarra o Balsarell, la Clau de Miralles i el Còdol o la Calçada. No es pot parlar d'un terme unificat o d'una evolució comuna, puig a l'edat mitjana funcionaven com a entitats sense cap lligam entre elles. La seva aglutinació en un mateix terme no es produeix fins al 1840.

L'evidència documental, però, no ens parla del castell de Veciana fins al 1027-1030¹³ quan apareix com a domini dels Balsareny, tot i que altres els documenten vers el 1045.¹⁴ Aquest castell formava part de la xarxa de castells termenats que el comtat de Manresa tenia a la comarca de l'Anoia. En aquesta data Bernat Guifré de Balsareny deixa el castell de Veciana a la seva dona Guasca, i quan aquesta morí, vol que el castell passi a mans de la seu de Vic, fet que s'esdevé el 1089. Posteriorment el bisbe de Vic infeudà el castell a Ramon de Cervera. El castell ens apareix documentat el 1096. Al segle XII passa a domini dels Alamany fins que el 1210 l'obté el monestir de Santes Creus. El 1392 consta com a integrant de la baronia de Segur, una entitat menor dins els dominis del vescomtat de Cardona.

L'església de Santa Maria de Veciana està situada en una petita vall de l'Anoia i formava part de l'antic terme del castell. Les seves funcions parroquials consten al bisbat de Vic en dos documents de 1025 i 1050, i el 1081 n'apareix un capbreu dels béns pertanyents a l'església atorgats per Ramon Berenguer I i Almodis, ja que aquests apareixen com a donants dels delmes i primícies de totes les dominicatures

11. SABATÉ, Flocel (1992) «Introducció al marc geogràfic i històric de l'Anoia». *Catalunya Romànica*. Vol. 19. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana, pàg. 304.

12. SABATÉ, Flocel (1992) «Introducció al marc geogràfic i històric de l'Anoia». *Catalunya Romànica*. Vol. 19. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana, pàg. 304.

13. *L'Anoia. Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya*. Vol. 7. Barcelona: Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, 1997, pàg. 222-223.

14. D'autors diversos: (1992) «Castell de Veciana». *Catalunya Romànica*. Vol. 19. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana, pàg. 517 - 518. Autors diversos (1976) *Els castells catalans*. Vol. 5. Barcelona: Rafel Dalmau Editor, pàg. 432 - 442.

que els comtes tenien als termes de Veciana, Montfalcó, Pubiola, Miliú i Benviure. Tenia com a sufragànies les esglésies de Sant Pere de Montfalcó el Gros, al castell de Montfalcó, la capella de Sant Gabriel i la capella de Santa Llúcia la Rubiola.

L'ESGLÉSIA ACTUAL

L'església actual respon a una obra romànica datada a finals del segle XII¹⁵ (tot i que actualment està emmascarada per un seguit de reformes) consta d'una única nau coronada a llevant per un absis semicircular que s'uneix mitjançant un ampli espai presbiterial, que fa la degradació entre els dos cossos de l'edifici.

La volta de mig punt de l'edifici romànic (que es recolzava en una cornisa estesa als murs perimètrics) va caure i fou reemplaçada al segle XVII per una de nervacions gòtiques.

L'absis està cobert per una volta d'un quart d'esfera que es tanca amb la superposició de filades concèntriques. El parament intern de l'absis es descarrega mitjançant tres arcades que s'endinsen cap al mur, les quals també són presents als murs laterals que delimiten el presbiteri, a manera de cor.

Cal destacar la porta oberta a la façana sud de l'església, ja que conserva l'estructura romànica, exceptuant les dues columnes i els capitells on recolza l'arquivolta, que són de construcció moderna. Està formada per tres arcuacions esglaonades de mig punt, amb decoració esculpida a l'arcuació central, tant a l'arc pròpiament com a les impostes, d'estructura poligonal, sobre les quals se sosté.¹⁶ La portalada té una arquivolta i elements escultòrics que indiquen que es va fer igual que l'església, vers el segle XII.

El 1936 es va ensorrar l'antic campanar de la torre, i es va reemplaçar per una moderna espadanya doble de factura neoromànica.

Per acabar convé dir que als anys setanta es va excavar el que ara és el pati (atri) modern i sabem que s'hi van trobar morts (encara es veu algun os al tall) però no en sabem res més, ja que no s'ha trobat constància de la intervenció que s'hi va fer.

TREBALLS D'EXCAVACIÓ

Els treballs d'excavació es van desenvolupar en dos àmbits ben diferenciats; el primer va ésser a l'interior de l'església parroquial, i el segon a la part nord de l'esmentada església.

L'excavació de l'interior de l'església (figura 2) es va limitar a la zona sud de la

15. *Gran geografia comarcal de Catalunya*. Vol. 5, Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana, 1984, pàg. 450. *Catalunya romànica*. Vol. 19. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992, pàg. 519 a 522. *L'Anoia. Inventari del patrimoni arquitectònic de Catalunya*. Vol. 7. Barcelona: Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya, 1997, pàg. 223.

16. *Catalunya romànica*. Vol. 19. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1992, pàg. 520.

nau i tota la capçalera. Primer es va treure l'enderroc que hi havia sota el terra de l'església actual. Sota l'enderroc es va trobar una capçalera més antiga, un banc que recolza en l'estructura de l'església i les restes de la possible fonamentació de l'església actual. Dins l'enderroc vam trobar poc material ceràmic, que era molt modern i que segurament corresponia a alguna refecció de la nau de mitjan segle XX.

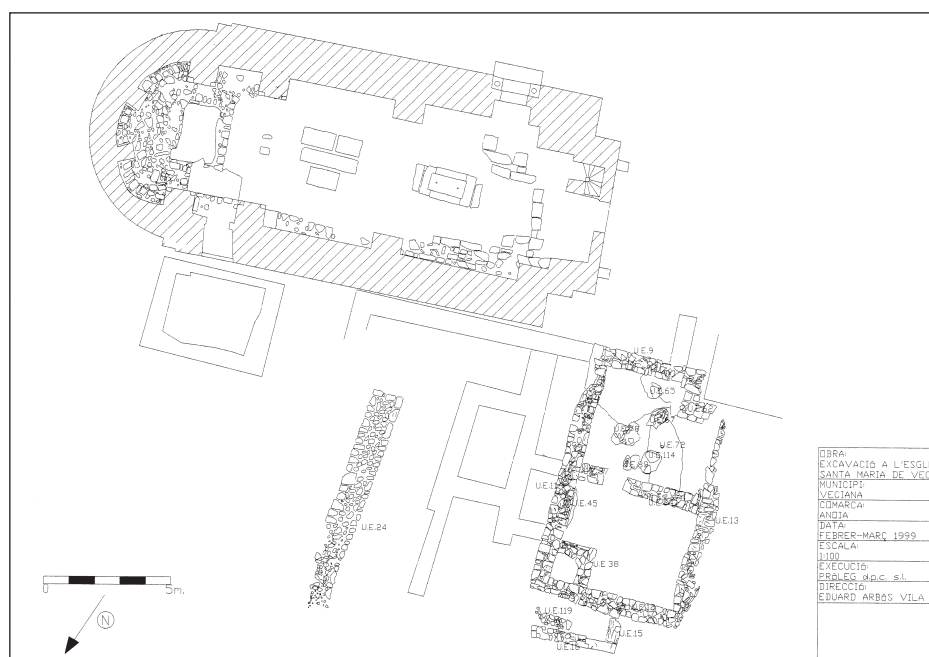

Figura 2. Planta de les restes de l'església i de les restes medievals.¹⁷

La possible capçalera que va sortir estava tota lligada amb argamassa de calç. Al costat oest de la capçalera hi havia un rectangle de 2,15 metres de llargada per 1,50 d'amplada, aquest rectangle estava reblert per una terra de color vermell barrejada i matxucada amb calç. Aquest rectangle l'hem identificat com una cripta.¹⁸

Aquesta capçalera estava tallada per un enterrament posterior.

També cal destacar dues pedres calcàries incrustades verticalment al terra (a poc més d'un metre de la capçalera) que podrien correspondre a una tomba.

A la banqueta de fonamentació de l'església actual es va trobar una pedra calcària (de 39 centímetres de llargada per 15 centímetres d'amplada) que estava estu-

17. Planta feta per Pròleg d.p.c.

18. Aquesta apreciació l'hem poguda fer, tot i que no ho vam poder excavar, perquè entre les pedres que tancaven aquesta estructura i havia esclatxes, i vam poder comprovar com hi havia un buit d'almenys un metre i mig.

cada i pintada de color vermell amb línies negres (figura 3). Aquesta pedra correspondria a una cantonada d'una església més antiga a l'actual.

Figura 3. Pedra estucada i pintada trobada a l'interior de l'església de Santa Maria de Veciana.¹⁹

Tot i que no es va poder excavar tot l'interior de l'església, atès que les obres no afectaven el subsòl (només restituïen el paviment), ens ha estat possible saber que l'església es va construir damunt d'un edifici anterior, al qual devia pertànyer la pedra estucada i pintada trobada en els fonaments com a element reaprofitat. També d'aquesta antiga construcció, podrien provenir els capitells i els arcs reaprofitats que es troben a la porta de l'església i que originàriament, devien configurar un arc ultrapassat (de ferradura).

Fora de l'església hi ha restes de com a mínim dues fases constructives; una d'època medieval i una altra possiblement d'època paleocristiana.

Les restes constructives d'època medieval (figura 2) que es van identificar eren una gran estança rectangular de 10 metres de llargada per 6 metres d'amplada. Aquesta estança estava compartimentada en dues parts; a la seva part sud hi ha uns esglaons i uns estrats cendrosos, i a la part nord trobem una estructura, quadrada per la part de fora i circular per dins, i que mesurava 1,50 metres d'amplada per 1,50 de llargada. No sabem el que era, però es pot descartar una cisterna o algun lloc per emmagatzemar líquids, ja que la part interior no està ni treballada, ni allisada, ni arrebossada... També es pot descartar que sigui un lloc per fer foc o un dipòsit de cendres, ja que la cara interior no estava ni cremada ni hi havia cendres enlloc.

Aquesta estança no es conserva del tot, ja que en la seva part nord està tallada pel mur del cementiri actual. També cal dir que l'estança té en la seva part nord un annex, que continuava per sota dels límits de l'excavació i que no vam poder excavar.

Totes aquestes estructures estan construïdes amb pedres calcàries lligades amb terra.²⁰

19. Fotografia feta per Pròleg d.p.c.

20. No té argamassa de calç com les estructures més antigues.

Tota aquesta estança estava coberta per un enderroc.²¹ Les restes ceràmiques que surten als enderrocs són bastant homogènies; totes són ceràmiques reductores (moltes a torn i alguna a mà); quasi tots els fragments són informes, i els que tenen forma són formes obertes; bols, cassoles o olles (alguna amb un encaix per posar una tapadora). A partir d'aquestes peces ens situaríem en una cronologia molt ampla, però pel conjunt es podria datar entre el segle XIII i el XIV. Tot i que també cal esmentar que ens vam trobar alguna ceràmica més moderna.

D'aquest enderroc destacarem tres fragments de ceràmica grisa (figura 4) a torn, molt ben fetes, que pertanyen a una forma tancada (possiblement una gerreta). Aquestes tres peces tenen dos tipus de decoració; a la part superior és incisa, i a la part inferior hi ha una decoració estampada en forma de creu, aquesta forma de creu és bastant rara en aquesta mena de ceràmica, i ens fa pensar que la datació d'aquestes ceràmiques aniria des de Constantí (segle IV) fins al segle VII.²²

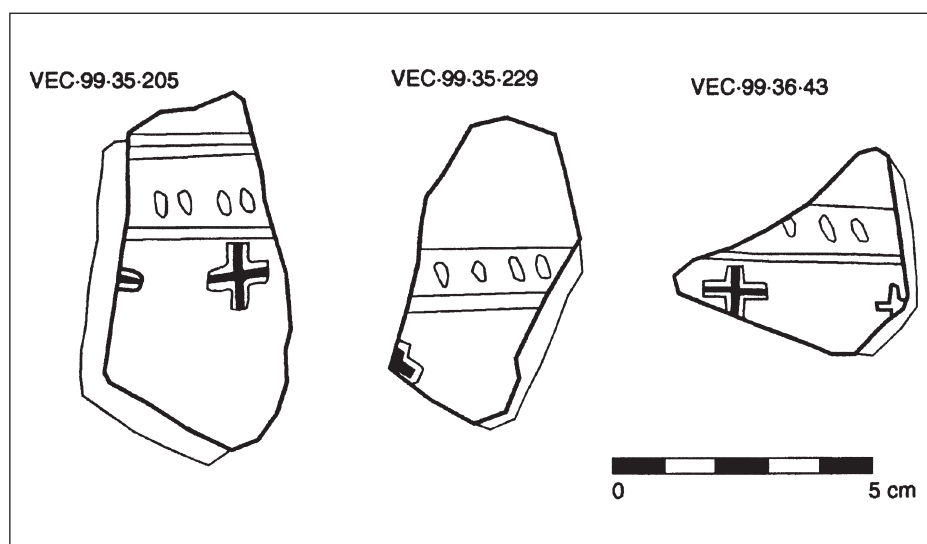

Figura 4. Ceràmica paleocristiana de Santa Maria de Veciana.²³

21. Aquest enderroc es va subdividir en dues parts en arribar al mur mitger per poder diferenciar el material que sortia a cada part, tot i que sabem que tot era un únic enderroc.

22. Per aquest tipus de ceràmica es pot consultar diferents publicacions, com AQUILUÉ ABADIAS, X (1993) «Las cerámicas finas de los niveles tardo-romanos». A: *Archivo Español de Arqueología* n° 165, Madrid, pàg. 117 a 150. Autors diversos (1996) «Taula rodona contextos ceràmics d'època tardana i de l'alta Edat Mitjana (s. IV-X)». A: *Arqueomediterrània* n° 2, Madrid. BLASCO, J; ESCRIVÀ, V; SORIANO, R (1992) «Assaig de síntesi del panorama ceràmic de València a l'antiguitat tardana». A: *III Reunió d'Arqueologia Cristiana Hispànica (Maó 1988)*. Barcelona, pàg. 357 a 373. Cal destacar el llibre de MACIAS SOLÉ, Josep Maria (1999) *La ceràmica comuna tarδοantiga a Tarraco*. Tarragona: Tulcis (Monografies Tarraconenses).

23. Dibuixos fets per Pròleg d.p.c.

També cal dir que en aquest enderroc es van trobar un total de 40 fragments de restes òssies, de les quals se n'han pogut identificar 13 (figura 5).

Sota l'enderroc va sortir, a la part sud (a més dels esglaons) un seguit d'estrats amb una gran quantitat de cendres, i també va sortir una llar.

Cal dir que no es va poder excavar res de totes aquestes cendres (només vam fer una petita cala en què ens va sortir un tros d'*opus signinum*).

Núm. d'inventari	Definició	Espècie	Edat
VEC-99.1-15	Dent	Èquid	Adult
VEC-99-1-18	Metàpode	Humana	Adult
VEC-99-1-21	Astràgal esquerre	Humana	Adult
VEC-99-1-23	Astràgal dret	Humana	Adult
VEC-99-1-47	Mandíbula	Porc mascle	Subadult
VEC-99-1-48	Cap de costella	Humana	Adult
VEC-99-1-51	Metatars tercer esquerre	Porc Mascle	Subadult
VEC-99-1-56	Húmer esquerre	Humana	Adult
VEC-99-1-57	Mandíbula	Porc mascle	Subadult
VEC-99-32-8	Húmer dret	Au	Indeterminada
VEC-99-32-9	Húmer esquerre	Au	Indeterminada
VEC-99-32-10	Ulna	Au	Indeterminada
VEC-99-35-108	Banya	Cérvol	Indeterminada

Figura 5. Anàlisi de la fauna que va sortir a l'enderroc.²⁴

La fase més antiga del jaciment no es va poder excavar i el que es va trobar correspon a un conjunt d'estructures (totes lligades amb argamassa de calç), cinc enterraments i diverses clapes d'*opus signinum*, que no es poden lligar entre si, perquè no hi ha relació física entre les unes i les altres.

Quant a les estructures, vam poder identificar unes quantes estances, quasi totes tallades i destruïdes, però que ens deixen entreveure un mur principal del qual surten els altres murs secundaris que formen les estances (figura 6).

D'aquesta fase cal destacar un paviment d'*opus signinum*, ja que els altres trossos no estan ni tan allisats ni tan polits com aquest.

Dels enterraments es pot dir que els dos que hi ha a dins de l'edifici són bastant petits (fan un metre de llargada) i que segurament corresponien a un nadó. També cal destacar un enterrament fet amb *opus signinum*, aquest (no es va poder excavar) tindria paral·lels amb uns altres enterraments que es van excavar a València, però s'ha de ser molt prudent en aquest punt (i més si no es va ni excavar).

A la part est de l'edifici trobem una altra tomba que està feta de pedra sorrenca; aquesta es va trencar quan es devia fer el desguàs, ja que es van trobar trossos de la

24. Aquesta anàlisi ha estat feta pel senyor Xavier Gomez i Flix, becari de la secció de Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia de la Universitat de Lleida.

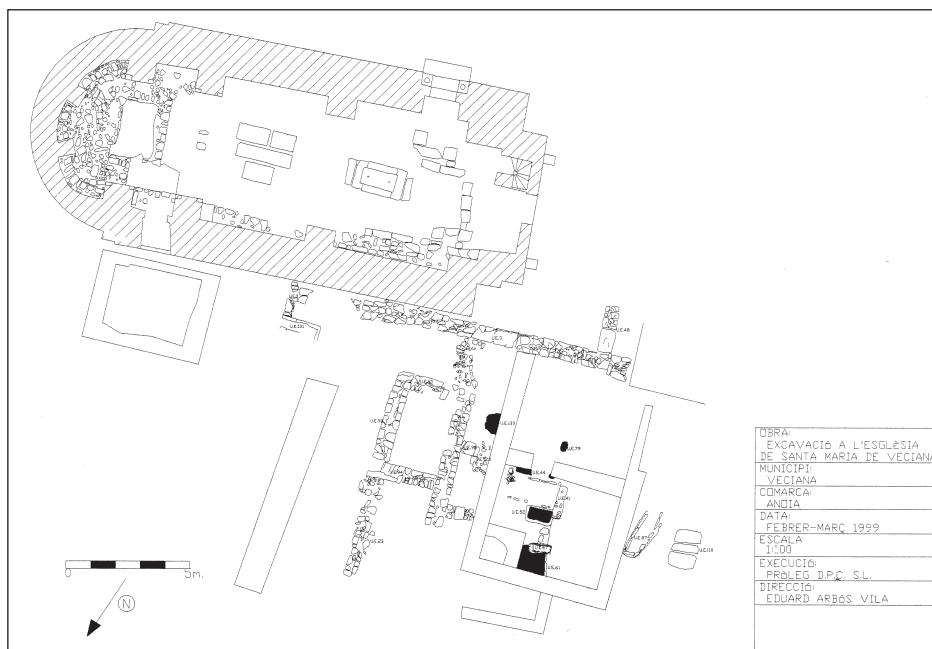

Figura 6. Planta de les restes paleocristianes.²⁵

tapa pels costats; aquesta tapa era de doble vessant i estava treballada tant a l'interior com a l'exterior.

Fora del recinte més antic es van trobar dues tombes més; aquestes eren de lloses i eren les úniques que estaven orientades de nord a sud (les altres estan orientades d'est a oest).

Aquesta quantitat de tombes que van sortir (pel poc tros que es va excavar) ens fa pensar que les estructures més antigues podien ser d'una església o lloc de culte, o que potser hi tenien relació.

D'aquesta fase (ja que no la vam poder excavar) no ens va sortir cap fragment de ceràmica, però sí que hi havia trossos esmicolats de sigil·lada als *opus signinum* que hi havia. Així, per la poca informació que tenim, direm que aquesta fase es pot datar (de moment) entre els segles I i IV després de Crist.

CONCLUSIONS

En general, cal dir que el jaciment ofereix una gran quantitat d'indícis que apunten a uns vestigis d'època paleocristiana i fins i tot més antics.

25. Planta feta per Pròleg d.p.c.

El jaciment de Santa Maria de Veciana ha aportat moltes preguntes i poques respostes. Hi va haver un establiment d'època paleocristiana? Aquest establiment era religiós? Hi ha una continuació entre els vestigis antics de l'església que es van trobar i els actuals? Aquestes són unes quantes preguntes que només es podran respondre si es continua excavant el jaciment, ja que aquest no es va excavar en la seva extensió total ni en la seva potència estratigràfica. Esperem que en futures excavacions aquests indicis es puguin confirmar i puguem parlar d'un jaciment paleocristià a l'Anoia.